

Tom Morris (1821 - 1908)

Allan Robertson (1815 - 1859)

Tommy Morris (1851 - 1875)

Tento článok je o tom, ako jeden muž zo St. Andrews, Thomas Mitchell Morris, známy viac ako Old Tom Morris, udával tón najúžasnejšiemu obdobiu vo vývoji golfu. Avšak nedá sa o ňom písať bez toho, aby sa nespomenul aj jeho zamestnávateľ Allan Robertson, ktorý žil krátko (44 rokov), ale bol považovaný za “Champion Golfer of Scotland”, teda za najlepšieho golfistu všetkých čias a jeho smrť v roku 1859 veľkou mierou prispela k tomu, že v roku 1860 sa hral v Prestwicku prvý krát “The Open”, aby sa vedelo, kto je teraz, po smrti Allana Robertsona najlepším golfistom. A nedá sa písať o Tomovi Morrisovi bez toho, aby sa nespomenul jeho syn - Tommy Morris, bezosporu golfový šampión, ktorý žil ešte kratšie než Allan Robertson (iba 24 rokov), ale som presvedčený, že jeho rekord už nikto nikdy neprekoná. Posúďte sami: Najmladší účastník The Open vo veku 14 rokov (1865), najmladší víťaz The Open vo veku 17 rokov (1868), vyhral The Open 3x po sebe a mal právo nechať si trofej o ktorú sa vtedy hralo - The Championship Belt (Opasok Majstra - podobný ako majú dnes boxeri). V ďalšom roku (1871) sa The Open nehral, lebo nebolo o čo - nebola trofej. A keď sa ustanovila nová trofej o ktorú sa hrá dodnes - Claret Jug (čša na červené víno), tak vyhral znova (1872). Teda vyhral 4x po sebe. To už asi nikto nikdy nedá. Ale poďme späť k jeho otcovi a to pekne po poriadku.

Old Tom Morris

16.6.1821 - 24.5.1908

Keď mi Ivan Mičko pred mnohými mesiacmi (možno aj pred rokom) povedal, aby som vzhľadom k blížiacemu sa výročiu 200 rokov od narodenia Toma Morrisa napísal o ňom článok, veľmi som sa potešil a vravel som si, že to bude “brnkačka”. Ved’ Old Tom je môj miláčik. Keď mi však Luboš Klikar z ČGF vlani na Vianoce napísal pozdrav a ja som sa k odpovedi dostal až teraz nedávno po Veľkonočných sviatkoch, uvedomil som si, že som už poriadne spomalený a ten článok asi tak rýchlo nenapíšem. Do toho ma Ivan M. jemne v pravidelných intervaloch naťukával a posielal mi tú istú motivačnú sms-ku obohatenú smajlíkom a piktogramami troch golfových jamiek: “Ahoj Lacko, tu je Tvoje golfové svedomie. Nezabudol si na nás a pekný článok o Old Tom Morrisovi? Golf Revue prosí”. Neskôr už vynechal smajlík a piktogramy golfových jamiek a jeho nová sms-ka “Ahoj Lacko, má Old Tom Morris nádej?” vyjadrovala Ivanovu aj moju bezradnosť. Dlho som totiž hľadal spôsob ako svoje veľké emócie a vnútorný pocit pri vyslovení toho mena položiť na papier tým najlepším spôsobom. Medzitým mi už smsky od Ivana prestali chodiť a tak dúfam, že tentokrát mám nádej ja a článok nenapísal niekto iný. Mal som pred touto témou obrovský rešpekt, ale naozaj som si myslel, že to pôjde hladko, lebo mám o Tomovi

Morrisovi veľa načítané a v mestečku St. Andrews, kde sa on narodil, strávil väčšinu svojho života a napokon aj umrel, mám aj ja niekoľko rokov nažitých. Mimochodom, Old Tom Morris umrel priamo v The New GC, teda v tom istom golfovom klube kde som aj ja členom.

The National Records of Scotland je inštitúcia uchovávajúca všetky dátumy narodení, úmrtí, sobášov a iné záznamy cirkví v Škótsku. Starý záznam z farnosti v St. Andrews z roku 1821 vraví: *“Thomas Mitchell, syn Johna a jeho ženy Jean bol narodený 16. júna a pokrstený 24. júna....”* Tom Morris sa narodil v starom tkáčskom domčeku na North Street, chlapec, ktorý aj na tie jednoduché časy bol “uneducated”, teda nevzdelaný, opustiac školu vo veku 13 rokov. Ale v čase svojej smrti, v roku 1908, tesne pred svojimi 87. narodeninami, bol svetoznámu postavou a jeho meno sa stalo synonymom pre hru s názvom Golf. Old Tom Morris je viac než ktokoľvek iný spájaný s históriou St. Andrews a začiatkami profesionálneho golfu. Aj dnes, mnoho generácii neskôr môže byť jeho výnimočný život hodnotený podľa mnohých kritérií, lebo mal účasť vo všetkých aspektoch golfovej hry. Aj preto ho volajú The Collosus of Golf, alebo The Grand Old Man of Golf, alebo The Golf’s Greatest Pioneer, alebo Godfather of Modern Golf. Old Tom bol muž, ktorý to všetko začal. Stál v čele množstva inovácii a úspechov, ktoré navždy zmenili našu obľúbenú hru a nestratili svoju aktuálnosť ani dnes. Muž, ktorý bol vždy o krok vpred a mal tak veľa myšlienok a nápadov, ktoré sa používajú dodnes. Bol unikátnou ľudskou bytosťou a celá jeho bytosť vyžaruje z ihriska Old Course a z ihriska New Course, ale aj z celého mestečka St. Andrews. Keď sem prídete, tak cítite, že Old Tom Morris je stále tu.

Ak ste niekto zdatný v angličtine, ani nemusíte čítať ďalej, radšej choďte na YouTube, zadajte: *“Tom Morris: Keeper of the Greens”*, navoľte si anglické titulky (nie sú dokonalé, ale iné sa nedajú a bez nich to nedáte) a pozrite si hodinový filmový medailón o Tomovi Morrisovi. Do jeho role sa vo filme premenil David Joy, môj priateľ a známa postavička z mestečka St. Andrews. David Joy v tom dokumente kráča zaujímavými zákutiami mestečka a rozpráva o “svojom”, teda o Tomovom živote. S niektorými z Vás čo ste boli u mňa v Škótsku sme Davida Joya v jeho malom kamennom domčeku a záhradnom ateliéri navštívili. Je to silný zážitok. Má pôvodné oblečenie a palice Toma Morrisa ako aj veľa iných memorábilí z toho úžasného obdobia, napríklad búdku štartéra na Old Course spred vyše 150 rokov. David Toma Morrisa stvárňuje nielen vo filmoch, ale aj na maliarskych plátnach. Onedlho zažije svetovú premiéru jeho kniha *“The Joy of Golf”* v ktorej názve je slovná hračka súvisiaca s jeho menom a na ktorej stránkach si budete môcť prelistovať históriu golfu od jeho vzniku až do dnešných čias vďaka cca 900 ilustráciám Davida Joya. Kniha je robená tak, že staré obdobie golfu je znázornené starou maliarskou technikou a je na starom papieri, ale s pribúdajúcimi desaťročiami sa menia stránky knihy z hľadiska modernejšej maliarskej techniky aj novšieho typu papiera. Sprostredkuje Vám to nevšedný zážitok. Proste budete mať tú históriu v rukách, budete ju nielen vidieť očami, ale aj cítiť v prstoch. Tá kniha veľmi zaujímavým spôsobom súvisí s našim oslávencom. Old Tom Morris sa ako 14 ročný chlapec stal tovarišom u Allana Robertsona a ešte ako tovariš si začal robiť tzv.

“Scrap Book”, teda knihu s golfovými novinovými výstrižkami, ktorá bola jeho “Bibliou”. Knihu si viedol až do svojej smrti, do veku 87 rokov. Vystrihoval a uchovával nielen výstrižky z novín, ale aj oznamy Royal & Ancient Golf Club o ich veľkých golfových turnajoch (Spring a Autumn meetings), hráči, ihriská, veľké zápasy v jamkovke, rôzne iné oznamy iných golfových klubov... to všetko zachytil a tak zdokumentoval prudký vývoj v golfe v tých rokoch. Podobne ako to zachytáva pripravovaná a vyššie spomínaná kniha “*The Joy of Golf*”. Ak si chcete “pričuchnúť” k tej histórii už skôr, ešte pred vydaním knihy, máte dve možnosti: **Ekonomické riešenie** spočíva v návšteve The Dunvegan Pub, krčmy ktorá je pár krokov od 18. greenu ihriska Old Course a bola oficiálne uznaná za najznámejšiu 19. jamku vo svete golfu. David Joy tu inštaloval veľa svojich obrazov a keď budete mať šťastie, môžete ho tam aj stretnúť (to šťastie asi mať budete). A keď sa inšpirujete škótskou whisky, bude sa Vám zdať, že ste tam nestretli Davida Joya, ale Toma Morrisa. A môžete tam stretnúť mnohých iných známych a slávnych ľudí, lebo tam sa stretáva celý svet. Doslova a do písmena. Ak však v Dunvegan Pub pobudnete dlhšie a budete štedrý voči spolustolovníkom z radov lokálnych kedíkov, môžete sa síce dozvedieť veľa zaujímavých vecí, ale potom sa toto ekonomické riešenie môže aj dosť predražiť a vy môžete zabudnúť, čo ste sa dozvedeli. **Luxusné riešenie** ako sa stretnúť s dobou života Old Toma Morrisa spočíva v tom, že sa ubytujete v 5 hviezdikovom Old Course Hoteli. Áno, je to ten hotel, pri ktorom sa cez strechu budovy páli z odpaliska 17. jamky ihriska Old Course. V prizemí hotela sú na tabuli vymenovaní a Davidom Joyom namaľovaní všetci víťazi všetkých ročníkov turnaja The Open Championship, od jeho vzniku v roku 1860 až do dnešných čias a história tam na Vás doslova dýcha. Podobne ako aj v malej starej krčmičke Jigger Inn pričupenej k Old Course Hotelu. Takisto dôkaz tamojšej mentality - ani ich nenapadlo krčmičku pri výstavbe hotela zbúrať, radšej ju zakomponovali do svojho konceptu a nechali stáť vedľa moderného hotela, aj keď tam pristane asi tak, ako päť na oko. Ak by sa Vám toto luxusné riešenie s drahým ubytovaním nepozdávalo, tak jednoducho prekľznite do hotela popri krčmičke Jigger Inn bočným vstupom a na stenách chodby sa Vám tam rozprestrie história golfu v priamom prenose.

Ak však v angličtine zdatný nie ste a teda spomínaný filmový dokument by Vám veľa neprezradil, ale chcete sa o *The Grand Old Man of Golf* niečo dozvedieť, nezostáva Vám iné, než pokračovať v čítaní. Malý chlapec Tom Morris tak pekne odpaľoval na ulici improvizovanou golfovou palicou korkové štupele zaťažené natlčeným klincom, že si to všimol Allan Robertson, pokračovateľ mnohgeneračnej rodinnej tradície výrobcov golfových palíc a “feathery balls” - kožených loptičiek naplnených perím. Dohoda s rodičmi Toma Morrisa bola ľahká a malý Tom začal pracovať v dielni Allana Robertsona za stravu a strechu nad hlavou. Bonus bolo, že mal možnosť sprevádzať na ihrisku hráčov ako ich caddy a neskôr aj hrať. Allan Robertson bol nielen majiteľ dielne na výrobu golfových potrieb, ale aj prvý golfový profesionál a v svojej dobe bol považovaný za najlepšieho golfistu Škótska (a teda aj sveta, lebo golf sa vtedy inde ešte nehral). Dnes je Allan Robertson okrem úzkeho okruhu golfových historikov zabudnutou postavou a väčšina golfistov si neuvedomuje, ako veľa tomuto vzrastom malému, ale neuveriteľne talentovanému

mužovi dlhujeme. Bez Allana Robertsona by pravdepodobne neexistoval Tom Morris. A bez Toma Morrisa by pravdepodobne neexistoval golf v podobe, ako ho dnes poznáme. Robertson dal Morrisovi toľko ako nikto iný. Zamestnal ho vo svojej dielni, vzal ho pod svoje ochranné krídla a keď mal Tom 19 rokov, vybral si ho za svojho partnera pre “*challenge matches, played by alternate shot format*”, teda súboje dvoch hráčov proti iným dvom v jamkovke vo formáte foursome, čiže s jednou loptou kde sa partneri striedajú a hrajú každý druhý úder. Mimochodom, foursome bol najobľúbenejší formát v Škótsku a dodnes je tam veľmi obľúbený. Umožňuje hrať perfektné dramatické súboje a hra trvá krátko. Každý golfový klub má aj dnes minimálne jednu (ale väčšinou viac) celoročných jamkoviek ktoré sa hrajú o starodávne trofeje práve vo formáte foursome. Keď hrali spolu Allan Robertson a Tom Morris proti komukoľvek, tak boli neporaziteľní a naozaj neprehrali ani jeden z početných zápasov. Záznamy o ich úspechoch registrujú miestne kluby, napr Thistle Golf Club (zal. 1817). Ich golfové palice a skrinku Allana Robertsona môžete vidieť v St. Andrews Golf Club (zal. 1843), kde Allan Robertson pôsobil. Keď bol Tom Morris 20 ročný mladík, stal sa druhým najlepším hráčom v St. Andrews, hneď po Allanovi Robertsonovi. V roku 1843 nad ním dokonca vyhral neformálny súboj, ale títo dvaja hráči hrali proti sebe veľmi zriedkavo. Ako zamestnanec Allana Robertsona bol Tom v chúlостivej pozícii. A keď ho raz jeho šéf v roku 1851 videl hrať s lacnou konkurenčnou gutaperčovou loptou, bolo zle. V dielni Allana Robertsona sa totiž vyrábali drahé kožené golfové lopty a tento biznis bol zrazu veľmi ohrozený novými loptami z tropického stromu z gutaperče - hmoty podobnej kaučuku. Verdikt bol jasný, Tom Morris musel odísť a opustiť svoje milované St. Andrews. Zachránil ho plukovník James Ogilvy Fairlie, ktorý ho pozval do Prestwicku, aby tam postavil ihrisko a celkovo pozdvihol úroveň tamojšieho golfu. Plukovník Fairlie sa neskôr stal mentorom a patrónom Toma Morrisa a urobil na Toma taký dojem, že Tom Morris po ňom pomenoval svojho druhého syna. Náhlý presun do Prestwicku Toma Morrisa zachránil, bol to však veľký zásah do jeho mladej rodiny. Dnes trvá cesta autom zo St. Andrews na západné pobrežie Škótska kde je Prestwick zhruba 3 hodiny, ale vtedy, aj napriek počínajúcemu rozvoju železníc to bola namáhavá celodenná cesta s mnohými prestupmi a navyše cestovali s malým dieťaťom. Začiatky v Prestwicku boli ťažké. Manželka Agnes (volal ju Nancy) si nevedela zvyknúť a Tom Morris sa trápil a nemohol spávať, lebo pôda ktorú dostal k dispozícii na postavenie ihriska nebola dost veľká na 18 jamiek, tak ako bol na to zvyknutý v St. Andrews. Chodil po vymedzenom linkse a modlil sa, aby dostal vnuknutie čo má urobiť. Nakoniec to vyriešil šalamúnsky a postavil iba toľko jamiek, koľko sa tam vošlo. Konkrétne dvanásť. Smrť Allana Robertsona o osem rokov neskôr (1859) vo veku 44 rokov bola akcelerátorom vzniku najstaršieho golfového turnaja na svete a dôvod bol prostý: zodpovedať otázku, kto je teraz, po Allanovi Robertsonovi najlepším golfistom. Najlepší hráči vtedajšieho golfového sveta sa zišli k Tomovi Morrisovi do Prestwicku aby 17.10.1860 uzrel The Open svetlo sveta. Turnaj The Open sa odvtedy hráva každoročne, nehral sa iba v roku 1871 (nebola trofej), počas prvej a druhej svetovej vojny a teraz vlani počas Covidu. Zdá sa, že žijeme neľahké časy. Vo svojom “exile” v Prestwicku strávil Tom Morris nakoniec 13 rokov a golf tam naozaj pozdvihol. Na počiatku tam bola iba skupina 57 entuziastov ktorí sa pravidelne stretali v krčmičke

Red Lion Inn a učinili tam závažné rozhodnutie: založiť golfový klub zakúpením dvoch malých chalúpok oproti taverne v ktorej sedeli. Prvá chalúpka sa mala stať klubovňou pre členov, zatiaľ čo druhú darovali novopríchodziemu greenkeeperovi a výrobcovi golfových palíc a loptičiek, Tomovi Morrisovi. Unikátny dizajn ihriska od Toma Morrisa sa tešil veľkej obľube a všetkých prvých 10 turnajov The Open sa hralo práve tu. Celkovo sa v Prestwicku hral The Open 24 krát, čo je po St. Andrews druhé najčastejšie dejisko tohoto turnaja. Keď sa nakoniec v roku 1864 Old Tom vrátil do St Andrews, jeho chalúpka v Prestwicku sa v aukcii predala za 758 libier a táto suma prispela ku stavbe novej klubovne. Prestwick je dodnes aj vďaka pečati ktorú tu zanechal Old Tom Morris charizmatickým miestom a ihriskom. Chlapci z klubov v St. Andrews mi vraveli, že v žiadnej inej klubovni nezažili lepšiu kuchyňu a atmosféru s takým srdečným prijatím, ako práve v Prestwicku. Ja som síce členom troch klubov v St. Andrews, ale musím sa priznať, že najlepšie jedlo na golfe (aj keď trochu snobské prostredie) som zažil v klubovni ihriska Muirfield v Gullane. S klubom v Prewstwicku to neviem porovnať, lebo som tam ešte nehral a je to jeden z mojich mnohých nesplnených škótskych snov. Veľmi rád by som sa tam pozrel, lebo si chcem overiť, či aj tam bude vo vzduchu “cítiť” vplyv Toma Morrisa, tak ako to úplne rukolapne cítiť v St. Andrews. Vráťme sa však späť k nášmu hrdinovi. Po smrti Allana Robertsona začal postupne golf a hlavne kvalita ihriska Old Course v St. Andrews upadať a tak nakoniec Royal & Ancient Golf Club pozval Toma Morrisa v roku 1864 späť, aby situáciu zachránil a stal sa “custodian of the links”, teda správcom územia vedľa mora kde sa nachádzalo ihrisko Old Course a kde bolo ešte dosť miesta na stavbu ďalších ihrísk. V tejto pozícii zostal Old Tom pracovať pre Royal & Ancient GC po dobu 40 rokov a rovnako viedol až do roku 1904 aj svoju dielňu na výrobu golfových potrieb, ktorá je hneď vedľa St. Andrews Golf Club oproti 18. greenu Old Course. Situáciu s golfom v St. Andrews Old Tom Morris teda nakoniec naozaj zachránil: rozširoval ferveje, klčoval húževnaté pichľavé kríky (tzv. “gorse”), zväčšoval greeny a zavádzal techniky, ktoré vyvinul v Prestwicku. Na jedno zlepšenie prišiel náhodou: celý fúrik piesku sa mu raz nechtiac vysypal na časť greenu, ale po čase zistil, že práve tam vyrazila najsilnejšia tráva. Takže pieskovať greeny je jeho “vynález” a známa je jeho veta: “Sand, more sand” (Piesok, viac piesku.).

Pokúsím sa ilustrovať Vám obrovský rozmach golfu v priebehu života Old Toma Morrisa nasledovným príkladom: Za 50 rokov, teda od roku 1850 do roku 1900 sa počet golfových klubov a ihrísk z pôvodných 15-tich (všetky až na jeden boli v Škótsku) rozšíril na neskutočných vyše 2300 klubov a ihrísk po celom svete! Golf získal obrovskú popularitu. Samozrejme že to nie je len zásluha Old Tom Morrisa, ale synergia štyroch faktorov:

1, vynález gutaperčovej golfovej lopty zlacnil hru (keď sa Tom Morris osamostatnil, bol jeden z prvých výrobcov týchto loptičiek)

2, atraktívne “challenge matches” - vyzývacie golfové súboje o veľké peniaze vzbudili záujem stávkarov a širokej verejnosti, ale aj médiu (v tom čase iba noviny). Len pre predstavu: ročný plat greenkeepera bol 5 libier a prvá veľká výzva, ktorú urobil Willie Park Senior cez noviny bol súboj o 100 libier, teda 20 ročných platov.

Old Tom Morris výzvu prijal a súboj vyhral. Bola to zaujímavá situácia, lebo Willie Park len nedávno predtým vyhral prvý The Open, kde sa hralo o pár šilingov.

3, rozvoj železníc umožnil ľuďom cestovať a vidieť veľké súboje na vlastné oči

4, začiatok organizovaného golfu (napr. turnaj The Open) a **cielená výstavba golfových ihrísk a začiatky starostlivosti o ferveje, gríny a pieskové prekážky** sa dajú v plnej miere pripísať hlavne nášmu oslávencovi, Old Tomovi Morrisovi.

Tento článok by mal byť teda o tom, ako bol jeden muž, Tom Morris zo St. Andrews, na čele počas najväčšieho rozvoja golfu v celej jeho histórii. Narodený presne pred 200 rokmi v skromnom tkáčskom domčeku, bez vzdelania, viac než ktokoľvek iný, pred ním alebo po ňom, urobil z golfu to, čím je golf dnes. Bol skutočný multitalent, mnohoraká osobnosť, ale v prvom rade človek s veľkým srdcom, skromný, všetkými vážený a rešpektovaný. Zakladateľ moderného greenkeepingu, výrobca golfových palíc a loptičiek, takisto golfový architekt a staviteľ mnohých golfových ihrísk, iniciátor vzniku niektorých golfových klubov a organizácii. Možno mal šťastie, že sa ocitol v správnom čase na správnom mieste, ale jeho neutíchajúca tvrdá práca a jeho diplomatická zdatnosť z neho oprávnené robia jednu z najväčších ikon golfu. O tom, že bol spoločensky veľmi aktívny v národnom aj lokálnom merítku svedčí aj to, že bol od roku 1902 čestným viceprezidentom *The London and Counties Golf Professional Association*, ktorá v tom istom roku začala zastrešovať všetkých profesionálnych golfistov Spojeného Kráľovstva vrátane výrobcov golfových palíc a greenkeeperov (lebo v tom čase to boli tí najväčší golfoví profici). Dnes je táto organizácia známa pod názvom PGA a zaradenie Toma Morrisa do jej exekutívy bolo vtedy veľkým komplimentom pre celé Škótsko. Jeho lokálna spoločenská aktivita zahŕňa mnohoročné členstvo vo farskej rade v jeho miestnom kostole, funkciu vicekapitána miestneho Curling Klubu a čestné členstvo v desiatkach golfových klubov. No a samozrejme že okrem toho všetkého bol hlavne skvelým golfistom. **Golfové rekordy Toma a jeho zázračne talentovaného syna Tommyho sú ohromujúce.** Oni dvaja samotní vyhrali osem spomedzi prvých dvanástich ročníkov The Open Championship, každý z nich vyhral 4 krát. A dodnes držia aj rekordy pre najstaršieho a najmladšieho víťaza The Open. Najstarším víťazom The Open je Tom Morris senior, ktorý ho vyhral v roku 1867 vo veku 46 rokov a 102 dní. Jeho syn, Tom Morris Jr., je najmladší víťaz pretože keď ho vyhral v roku 1868 prvýkrát, mal 17 rokov a 156 dní.

Najsilnejší príbeh z jeho života je asi tento:

2.9.1875 otec a syn, Tom a Tommy Morris vyhrali o jednu jamku zápas o peniaze v North Berwick so svojimi rivalmi Wille a Mungo Park. Tesne po zápase doručili Tommymu telegram s informáciou, že jeho manželka Margaret začala rodiť a má komplikácie. Jeden zo sponzorov zápasu, Mr. John Lewis okamžite poskytol svoj škuner s plnou posádkou k dispozícii Morrisovcom, ale vo chvíli keď už boli na lodi a opustili prístav dorazil druhý telegram s pochmúrnou správou, že obaja, matka aj dieťa umreli. *Čo sa dá povedať v takej chvíli?* napísal (v biografii *The Life of Tom Morris*) Reverend William Tulloch, ktorý ich videl po zakotvení vystúpiť v prístave v St. Andrews. *Nikdy nezabudnem na kamenný pohľad toho mládenca. Zasiahnutý, nevydal zo seba ani slovo a ako sa zrazu rozbehol a rozplakal sa, kričiac: "To nie je pravda!" Videl som veľa smutných vecí, ale žiadnu takú ako v tú sobotnú noc. Aj od*

W.Tullocha vieme, že mladý Tommy sa z tejto dvojitej straty už nikdy nespamätal. Začal veľmi piť, prestal hrať golf a o pár mesiacov neskôr, na Vianoce 1875 odišiel naveky. Podľa pitevnej správy mu praskla cieva v pravých pľúcach. Avšak mnohí čo ho poznali si myslia iné a jeho odchod pripisujú “zlomenému srdcu”. Nikdy sa už nedozvieme aké ďalšie golfové úspechy by mladý Tom mohol získať, nebyť tragickej straty jeho ženy a dieťaťa. Jeho otec nikdy nepochyboval o tom, že Tommy mal jedinečný talent, ktorým výrazne prevyšoval všetkých rovesníkov. *“Mohol som rovnocenne súťažiť so všetkými, aj s Allanom (Robertsonom), ale nikdy s Tommym. On bol najlepší, akého kedy stará hra mala”* povedal raz Old Tom Morris a určite nepreháňal. Veď výkon jeho syna, keď v roku 1870 vyhral The Open s 12 ranovým náskokom to potvrdzuje. Asi jediným moderným ekvivalentom je monumentálne víťazstvo Tiger Woodsa o 15 rán na U.S. Open v roku 2000 v Pebble Beach. Tommy však mal na svoj rekordný 12 ranový náskok k dispozícii oveľa menej jamiek, lebo sa hrali 3 kolá na 12 jamkovom ihrisku v Prestwicku. Za víťazstvo vtedy dostal 6 libier. Keď 29.12.1875 pochovávali Tommyho k jeho milovanej Margaret a nenarodenému synovi, život v St. Andrews sa zastavil. Nehral sa žiadny golf, obchody a každý biznis boli zatvorené na jeho počesť a stovky smútiacich nasledovali pohrebný sprievod, v čele ktorého kráčal Old Tom Morris, Reverend A.K.H.Boyd a zástupcovia mnohých golfových klubov kde Tommy hrával.

Vraví sa, že čas je najlepší lekár. Ale Old Tom Morrisovi to nebolo dopriate a zažíval ďalšie rany a bolesti srdca s ktorými sa musel v pravidelných intervaloch postupne vyrovnávať, kým skonal o 33 rokov neskôr po svojom milovanom synovi Tommym, v nedeľu v máji 1908, vo veku tesne nedožitých 87. narodenín. Plynutie času Old Toma Morrisa nemohlo vyliečiť, pretože o 11 mesiacov po Tommyho odchode pochoval svoju manželku Agnes (Nancy) a postupne svoje ďalšie tri deti, ktoré sa dožili iba veku 33 (John), 45 (Elizabeth) a 50 (James) rokov. Old Tom Morris si mohol klásť otázku, prečo sa on ako jediný člen svojej bezprostrednej rodiny mohol tešiť tak dlhému životu. Podľa vonkajších okolností by sa mohlo zdať, že meno Tom Morris je prekliate. Veď je neuveriteľné, že „Young“ Tom nebol pomenovaný iba po svojom otcovi, ale aj po staršom bratovi Tomovi, ktorý zomrel v roku 1850 keď mal iba štyri roky; a potom aj Tommy Morris takisto takto pomenoval svojho mŕtvonarodeného syna. Ale aj napriek nešťastiam, ktoré poznačili toľkých nositeľov tohoto mena je isté, že ctené meno Tom Morris bude určite žiť tak dlho, kým budú môcť muži a ženy hrať golf. Život Old Toma Morrisa je príkladom nezlomnej vôle, ktorá nás povzbudzuje, aby sme aj my svoje kríže niesli vytrvalo ďalej. A ja Vás všetkých povzbudzujem, aby ste si prišli do St. Andrews (alebo do Prestwicku) overiť, že Old Tom je tam stále prítomný. A keď prídete, rád budem pri tom aj ja.

Váš Laco Smatana

18 perličiek zo života a diela Old Toma Morrisa:

V Škótsku má takmer každá golfová jamka svoje meno, ale len výnimočne sú niektoré jamky pomenované podľa ľudí. Na ihrisku Old Course v St. Andrews sa tejto cti dostalo Tomovi Morrisovi na 18. jamke, ktorá nesie jeho meno. Jej zvažujúci sa obrovský green je jeho majstrovským dielom a keď tam zapatujete dlhý pat a z galérie nad jamkou alebo z balkóna St. Andrews Golf Club sa ozve potlesk (lebo vždy sú tam nejakí diváci), je to veľký pocit.

2,

Priamo v mestečku St. Andrews je 6 golfových ihrísk. Samozrejme že Old Course je ikona ktorú každý rešpektuje, ale najobľúbenejším ihriskom domácich hráčov je susedné ihrisko, New Course, vydarený kúsok Old Toma Morrisa, ktorý ho nadizajnoval a postavil v roku 1895. Je to najstaršie “New” ihrisko na svete, nenápadný skrytý klenot a naozajstný test pravého linksového golfu.

3,

Tom Morris sa šiel každý deň počas svojho pracovného života, teda po dobu vyše 60-tich rokov ponoriť do Severného mora: tri tempá tam, štyri tempá späť... kdekoľvek bol, všade našiel nejakú vodu aby tento svoj zvyk dodržal, bez ohľadu na počasie a ročnú dobu. Možno aj preto sa dožil takého vysokého veku (87 rokov) a zomrel tragicky po úraze, nie kvoli podlomenému zdraviu.

4,

Tom Morris hral golf po celý svoj život, zhruba 80 rokov. Nikdy nebol členom Royal & Ancient GC aj keď takmer celý život pre nich pracoval.

5,

Tom Morris inicioval vznik nového golfového klubu v St. Andrews, ktorý sa aj volá “nový”, The New Golf Club (1902) a ktorého filozofiou je “Semper nova”, teda zostať “Vždy Nový”. Naozaj je to v mnohých smeroch novátorský a unikátny klub, tu však nie je priestor na bližšie vysvetľovanie. Som šťastný že môžem byť od roku 2012 jeho členom, podobne ako dnes už približne 10 ďalších Slovákov a Čechov. The New Golf Club je veľkým rivalom pre St. Andrews Golf Club. V New GC sú členmi tí čo sa živia prevažne hlavou, členovia St. Andrews GC sa živia prevažne rukami. Avšak tá rivalita je veľmi priateľská a mnohí chlapi (vek väčšinou nad 70) sú podobne ako ja členmi oboch klubov.

6,

Tom Morris tak miloval The New GC, že tam na dôchodku trávil takmer každé popoludnie, keďže posledných 12 rokov žil úplne sám, lebo prežil nielen svoju manželku, ale aj všetkých 5 svojich detí. Bol čestným členom The New GC. Každý deň tam v svojej starobe sedával vo svojom kresle. Aj dnes tam ešte v jednej skrinke máme jeho palice, ktoré si môžete vzat' do rúk. Jeden pondelkový podvečer chcel ísť na WC, ale pomýlil sa, otvoril vedľajšie dvere odkiaľ viedlo strmé schodisko dolu do skladu s vínom. Urobil krok do prázdna, spadol, utrpel zlomeninu lebky a na druhý

deň svojmu úrazu v miestnej nemocnici podľahol. Takže nezomrel prirodzenou smrťou.

7,

Keď sa ho prvý golfový novinár Bernard Darwin (brat známeho Charlesa Darwina, autora Evolučnej teórie) opýtal, či jeho syn Tommy zomrel od nešťastia na “zlomené srdce”, tak odpovedal že nie, lebo keby sa to dalo, tak to by musel zomrieť aj on.

8,

Zaviedol mnoho greenkeeperských techník a dizajnerských prvkov na golfových ihriskách, viaceré sa používajú dodnes:

- vyvinul a prvýkrát použil ručnú kosačku na patovacie greeny
- “top dressing” (pieskovanie) grínov na zlepšenie ich denzity a uniformity
- používanie hnojív, vápna, sulfátov a kompostu na zlepšenie rastu trávnik
- využitie drenáže a zavlažovania na zlepšenie kvality ihriska
- vykopanie studní pri každom gríne na jeho závlahu
- drenáž pieskových prekážok

9,

Štandardizoval dĺžku golfového ihriska na 18 jamiek

10,

Ako prvý začal strategicky umiestňovať prekážky aby fungovali ako značky a hráči si mohli hru napláňovať tak, aby sa im vyhli. Presne toto sa podarilo na Old Course v St. Andrews Tiger Woodsovi keď tu v roku 2000 vyhral svoj prvý Open. Dokázal sa v každom kole vyhnúť všetkým 112-tim bankrom ktoré sú na ihrisku. Predtým než Old Tom Morris začal menežovať stav a rozmiestnenie pieskových prekážok, boli tieto ponechané sami na seba bez povšimnutia. Až on ich začal umiestňovať cielene.

11,

Zaviedol “Yardage markers” - označenie vzdialeností, aby golfisti vedeli ako ďaleko sa nachádzajú od grínu

12,

Postavil prvé “tee boxes” - začal budovať vymedzené odpaliská pre každú jamku. Pred Tomom Morrisom si golfisti pre hru na ďalšej jamke “natíčkovali” loptičku priamo na tom gríne, ktorý práve dohrali, na dĺžku niekoľkých palíc od jamky. Jediné šťastie, že si tíčkovali na kôpku piesku, ale aj tak si viete predstaviť, ako tie gríny mohli vypadáť.

13,

Počas života nadizajnoval alebo remodeloval okolo 75 golfových ihrísk v UK a Írsku, vrátane The Open Championship ihrísk Prestwick, Old Course v St. Andrews, Muirfield, Royal Portrush a Carnoustie. Ďalšími veľmi známymi ihriskami ktoré navrhol sú: New Course v St Andrews, Royal Dornoch a Royal County Down.

Považuje sa za najvýznamnejšieho architekta golfových ihrísk. Jeho plat za dizajn ihriska bol 1 libra / deň + cestovné náklady.

14,

Royal & Ancient Golf Club chcel mať zvečneného Old Toma Morrisa v svojej klubovni a preto v roku 1902 pozval z Edinburghu významného maliara aby ho zvečnil. George Reed vyzval Old Toma Morrisa, aby zaujal typickú golfovú pózu, v ktorej bude vedieť nejakú dobu vydržať aby ho mohol namaľovať. Keď maliar videl akú pózu zaujal, opýtal sa ho čo to má znamenať. Odpoveď znela: *“čakám na svojho oponenta”*. Je to asi najznámejšia a najčastejšie reprodukováaná podobizeň Old Toma Morrisa. Pravou rukou držiaci golfovú palicu jemne opretú šaftom o zem, ľavá ruka vo vrecku nohavíc, v svojom typickom saku so zapnutým najvyšším gombíkom a ostatnými rozopnutými a s typickou čiapkou (bonet).

15,

S veľkou nevôľou prijal autor tohoto článku aj mnohí ľudia v mestečku St. Andrews rozhodnutie ktoré urobili pred 3 rokmi R&A a Links Trust, organizácie riadiace golfový život a celkový ráz mestečka St. Andrews. Zmenili pôvodnú dielňu a obchod Toma Morrisa situovaný oproti 18 greenu ihriska Old Course na obchod s názvom *“The Open”* a logom tohoto turnaja (Claret Jug). Úplne zle. Predtým to bol takisto obchod, ale so značkou *“Tom Morris”* a všade tam boli artefakty z jeho života, napríklad jeho skrinka a staré fotografie dokresľovali celkový ráz. Dnes je tam aj zopár týchto artefaktov, ale hlavne sa tam teraz na Vás zovšadiaľ tlačia komerčné produkty s logom turnaja The Open. Je to skvelý turnaj, ale rotuje na 10-tich rôznych ihriskách. Old Tom Morris bol však iba jeden a jeho obchod bol na tom istom mieste od roku 1864 až do nedávna. Škoda, že ho vytlačila komercia a merchandising. Ešte šťastie, že hneď vedľa je St. Andrews Golf Club, kde sa za 200 rokov nič nezmenilo a trochu nižšie mladší a modernejší The New Golf Club, ktorý má tiež svoju nemennú atmosféru. Keď sa Vám podarí do tých klubov dostať, podarí sa Vám tej komercii uniknúť. Vždy sa nájdú ochotní členovia týchto klubov ktorí Vás tam radi vezmú so sebou a keď ich tam pozvete na pivo, dozviete sa veľa zaujímavých historiek. Teda iba v prípade, že ste schopní zadaptovať sa na reč ktorou hovoria, lebo angličtine na ktorú ste zvyknutí sa to veľmi nepodobá.

16,

“Písalo sa o ňom tak často ako o premiérovi, fotili ho tak často ako profesionálnu modelku, a napriek tomu zostáva cez všetkú tú reklamu úplne rovnaký, jednoduchý a láskavý” (spisovateľ a golfista Horace Hutchinson o Old Tom Morrisovi).

17,

Láskavosť Toma Morrisa dokumentujú mnohé príbehy. Sám dobre vedel čo je to ťažký život keďíka a keď niektorého videl postávať bez práce, stávalo sa, že po podaní ruky s Tomom Morrisom si keďík našiel v dlani mincu.

18,

“V svojom živote sa takmer stále stretával so sklamaním a smútkom, napriek tomu bol vždy spokojný a povzbudivý” (spisovateľ John L. Low o Old Tom Morrisovi)